TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. gruodžio 21 d.*

Byloje C-507/10

dėl *Tribunale di Firenze* (Italija) ikiteisminio tyrimo teisėjo 2010 m. spalio 8 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2010 m. spalio 25 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje

X,

dalyvaujant

Y,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.N. Cunha Rodrigues (pranešėjas), teisėjai U. Lõhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh ir A. Arabadjiev,

* Proceso kalba: italų.

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,
kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— X, atstovaujamo advokato F. Bagattini,

— Y, atstovaujamos advokatų G. Vitiello ir G. Paloscia,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* F. Arena,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze,

— Airijos, atstovaujamos D. O'Hagan,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir M. de Ree,

— Europos Komisijos, atstovaujamos D. Recchia ir R. Troosters,

susipažinęs su 2011 m. spalio 20 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2001/220/TVR dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose (OL L 82, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 72, toliau – pamatinis sprendimas) 2, 3 ir 8 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš X, įtariamą atlikus seksualinio pobūdžio veiksmus su savo nepilnamete dukra Y.

Teisinis pagrindas

Pamatinis sprendimas

3 Pagal Pamatinio sprendimo 1 straipsnio a punktą šiame sprendime „nukentėjusysis“ – „tai fizinis asmuo, patyręs žalą, įskaitant kūno sužalojimą ar psichinę traumą, emocinį sukrėtimą ar ekonominius nuostolius tiesiogiai dėl veikimo ar neveikimo pažeidžiant valstybės narės baudžiamąjį įstatymą“.

4 Pagal Pamatinio sprendimo 2 straipsnį „Pagarba ir pripažinimas“:

„1. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad nukentėjusiesiems priklausytų realus ir prideramas vaidmuo jos baudžiamosios teisės sistemoje. Ji ir toliau visaip stengiasi užtikrinti, kad atliekant procesinius veiksmus nukentėjusieji būtų traktuojami su derama pagarba asmens orumui, ir pripažįsta nukentėjusiųjų teises ir teisėtus interesus, ypač susijusius su baudžiamosios bylos nagrinėjimu.

2. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad nukentėjusieji, kurie yra ypač pažeidžiami, galėtų naudotis konkrečiai nustatyta tvarka, geriausiai atitinkančia jų padėtį.“

5 Pamatinio sprendimo 3 straipsnyje „Bylos nagrinėjimas ir parodymų davimas“ nustatyta:

„Kiekviena valstybė narė atliekant procesinius veiksmus garantuoja nukentėjusiesiems galimybę būti išklausytiems ir duoti parodymus.

Kiekviena valstybė narė imasi atitinkamų priemonių siekdama užtikrinti, kad jos valdžios institucijos apklaustų nukentėjusiuosius tik tiek, kiek reikia baudžiamosios bylos nagrinėjimui.“

6 Pamatinio sprendimo 8 straipsnyje „Teisė į apsaugą“ skelbiama:

„1. Kiekviena valstybė narė nukentėjusiesiems ir prireikus jų šeimų nariams ar panašų statusą turintiems asmenims užtikrina tinkamą apsaugos lygį, ypač dėl jų saugos ir privataus gyvenimo apsaugos, kai kompetentingos institucijos mano, kad yra didelis atsakomųjų veiksmų pavojus, arba turi tvirtų įrodymų dėl ketinimų įsibrauti į jų privatų gyvenimą.

2. Tuo tikslu ir nepažeisdamos šio straipsnio 4 dalies, valstybės narės garantuoja, kad būtų galima prireikus kaip teismo procesinių veiksmų imtis atitinkamų priemonių nukentėjusiųjų ir jų šeimų narių ar panašų statusą turinčių asmenų privatumui ir jų fotografijoms apsaugoti.

3. Kiekviena valstybė narė, be to, užtikrina, kad būtų išvengta nukentėjusiųjų ir nusikaltėlių kontaktų teismo patalpose, nebent baudžiamosios bylos nagrinėjimas reikalauja tokių kontaktų. Prireikus tuo tikslu kiekviena valstybė narė palaipsniui rūpinasi, kad teismo patalpose būtų specialūs laukiamieji nukentėjusiesiems.

4. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad tais atvejais, kai nukentėjusiuosius, ypač labiausiai pažeidžiamus, reikia apsaugoti nuo parodymų davimo viešame teismo posėdyje padarinių, nukentėjusieji teismo sprendimu gali turėti teisę duoti parodymus tokiu būdu, kuris leis šį tikslą pasiekti bet kuriomis tinkamomis priemonėmis, suderinamomis su pagrindiniais teisiniais [jos teisės] principais."

Nacionalinės teisės aktai

7 Baudžiamojo proceso kodekso (*Codice di procedura penale*, toliau – BPK) V knygos „Ikiteisminis tyrimas ir preliminarus posėdis" 392 straipsnio 1bis dalyje nustatyta:

„Bylose dėl nusikaltimų, numatytų Baudžiamojo kodekso <...> 609quater <...> straipsniuose, prokuroras, taip pat nukentėjusiojo prašymu, arba asmuo, kurio atžvilgiu vykdomas tyrimas, gali prašyti, kad nepilnamečio arba nukentėjusiojo, kuris yra pilnametis, parodymai būtų gauti išankstinio įrodymų rinkimo (*incidente probatorio*) tvarka, net nesant 1 dalyje numatytų atvejų."

8 BPK 394 straipsnyje numatyta

„1. Nukentėjusysis gali prašyti prokuroro inicijuoti išankstinio įrodymų rinkimo procedūrą.

2. Jei prokuroras jo prašymo netenkina, jis priima motyvuotą sprendimą ir praneša apie jį nukentėjusiajam."

9 Pagal BPK 398 straipsnio 5bis dalį:

„Atliekant tyrimą dėl nusikaltimų, numatytų Baudžiamojo kodekso <...> 609quater <...> straipsniuose, jei tarp asmenų, kurie turi duoti parodymus, yra nepilnamečių, 2 dalyje minėtoje nutartyje teismas gali apibrėžti vietą, laiką ir konkrečias sąlygas, kuriomis turi būti taikoma išankstinio įrodymų rinkimo procedūra, kai ji yra reikalinga arba tinkama atsižvelgiant į asmenų apsaugos reikalavimus. Šiuo tikslu gali būti apklausiama ne teisme, o specialiose socialinėse įstaigose, jei tokių yra, arba, jei tai neįmanoma, parodymus duodančio asmens namuose. Parodymai turi būti nepertraukiamai užfiksuoti arso arba garso ir vaizdo įrašymo priemonėmis. Tais atvejais, kai negalima panaudoti įrašymo priemonių arba nėra techninio personalo, teisėjas skiria ekspertizę arba specialistą. Be to, apklausa yra trumpai aprašoma protokole. Įrašų transkripcija atliekama tik šalių prašymu."

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą aišku, kad Z pateikė skundą dėl X, nurodžiusi, kad šis 2007 m. su jų dukra Y, kuri tuo metu buvo penkerių metų amžiaus, kelis kartus atliko Baudžiamojo kodekso 609quater straipsniu, kartu su to paties kodekso 81 ir paskesniais straipsniais draudžiamus seksualinio pobūdžio veiksmus.

11 Remiantis šiuo skundu pradėtas ikiteisminis tyrimas, per kurį Y kelis kartus apklausė įvairūs psichologijos ir pediatrijos ekspertai. Įgyvendinus šias priemones, 2008 m. gegužės 8 d. prokuroras pateikė prašymą bylą nutraukti.

12 Y šiam prašymui prieštaravo, todėl ikiteisminio tyrimo teisėjas, remdamasis taikomomis proceso taisyklėmis, numatė uždarą posėdį, kad proceso dalyviai galėtų išreikšti savo nuomonę dėl šio prašymo pagrįstumo ir prireikus prašyti nurodyti atlikti papildomą tyrimą arba perduoti bylą teismui. Per šį posėdį Y, remdamasi BPK 394 straipsniu, paprašė prokuroro ją apklausti kaip liudytoją, taikant papildomą išankstinio įrodymų administravimo procedūrą, taip pat vadinamą „išankstinio įrodymų rinkimo“ procedūra.

13 Prokurorui pritarus prašymui pradėti išankstinio įrodymų rinkimo procedūrą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teisėjas nurodė apklausti nepilnametę specialia tvarka pagal BPK 398 straipsnio 5bis dalį. Per šią apklausą Y patvirtino, kad jos tėvas jos atžvilgiu atliko seksualinio pobūdžio veiksmus.

14 2010 m. gegužės 27 d. *Corte suprema di cassazione* panaikino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teisėjo sprendimą pradėti išankstinio įrodymų rinkimo procedūrą.

15 2010 m. liepos 14 d. prokuroras vėl pateikė prašymą nutraukti bylą; šiam prašymui nukentėjusioji prieštaravo.

16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teisėjas numatė kitą uždarą posėdį, per kurį Y vėl paprašė prokuroro apklausti ją, taikant išankstinio įrodymų rinkimo procedūrą. Prokuroras dėl šio prašymo sprendimo nepriėmė ir vėl pakartojo prašymą nutraukti bylą.

17 *Tribunale di Firenze* ikiteisminio tyrimo teisėjui kilo klausimas, ar su Pamatinio sprendimo 2, 3 ir 8 straipsniais suderinama nepilnamečiams nukentėjusiesiems taikoma tvarka, nustatyta BPK 392 straipsnio 1bis dalimi bei 394 ir 398 straipsniais, pagal kurią, pirma, prokuroras nėra įpareigotas patenkinti nukentėjusiojo prašymo taikyti išankstinio įrodymų rinkimo procedūrą ir, antra, nukentėjusysis negali prokuroro

sprendimo atmesti minėtą prašymą apskųsti teismui, todėl jis nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą, kad šis priimtų sprendimą dėl minėtų Pamatinio sprendimo straipsnių turinio.

Dėl Teisingumo Teismo kompetencijos

18 Pagal Protokolo Nr. 36 dėl pereinamojo laikotarpio nuostatų, pridėto prie ESV sutarties, 9 straipsnį Pamatinio sprendimo, priimto pagal ES sutarties VI antraštinę dalį iki Lisabonos sutarties įsigaliojimo, teisinė galia išlieka tol, kol šis Pamatinis sprendimas įgyvendinant Sutartis nėra panaikintas, anuliuotas arba iš dalies pakeistas.

19 Be to, to paties protokolo 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, kiek tai susiję su Sąjungos teisės aktais policijos ir teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityje, priimtais pagal ES sutarties VI antraštinę dalį iki Lisabonos sutarties įsigaliojimo, Teisingumo Teismo įgaliojimai išliks tokie patys, įskaitant tuos, kurie buvo priimti pagal minėtos ES sutarties 35 straipsnio 2 dalį. Pagal šio protokolo 10 straipsnio 3 dalį šio straipsnio 1 dalyje nurodyta pereinamojo laikotarpio priemonė nustoja galioti po penkerių metų nuo 2009 m. gruodžio 1 d., kai įsigaliojo Lisabonos sutartis.

20 Iš informacijos, susijusios su Amsterdamo sutarties įsigaliojimo data, paskelbtos 1999 m. gegužės 1 d. *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje* (OL L 114, p. 56), matyti, kad Italijos Respublika pateikė deklaraciją pagal ES 35 straipsnio 2 dalį ir nurodė, kad pripažįsta Teisingumo Teismo jurisdikciją dėl ES 35 straipsnyje numatytų aktų teisėtumo ir išaiškinimo šio straipsnio 3 dalies b punkte numatytomis sąlygomis.

21 Be to, žinoma, kad Pamatinis sprendimas, pagrįstas ES 31 ir 34 straipsniais, priskiriamas aktams, numatytiems ES 35 straipsnio 1 dalyje, dėl kurių Teisingumo Teismas gali priimti prejudicinį sprendimą, ir neginčijama, kad ikiteisminio tyrimo teisėjas, veikiantis tokioje byloje kaip šiuo atveju nagrinėjama pagrindinė byla, turi būti laikomas valstybės narės teismu pagal ES 35 straipsnį (be kita ko, žr. 2007 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dell'Orto*, C-467/05, Rink. p. I-5557, 35 punktą).

22 Tokiomis aplinkybėmis reikia atsakyti į pateiktus klausimus.

Dėl prejudicinių klausimų

23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Pamatinio sprendimo 2 ir 3 straipsnius bei 8 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti kaip draudžiančius tokias nacionalinės teisės nuostatas, kaip antai BPK 392 straipsnio 1bis dalis, 398 straipsnio 5bis dalis ir 394 straipsnis, pagal kurias, pirma, prokuroras nėra įpareigotas prašyti teismo leisti ypač pažeidžiamam nukentėjusiajam būti išklausytam ir duoti parodymus išankstinio įrodymų rinkimo tvarka ikiteisminio baudžiamosios bylos tyrimo stadijoje ir, antra, toks nukentėjusysis negali prokuroro sprendimo atmesti prašymą būti išklausytam ir duoti parodymus minėta tvarka apskųsti teismui.

24 Pagal Pamatinio sprendimo 3 straipsnį kiekviena valstybė narė atliekant procesinius veiksmus garantuoja nukentėjusiesiems galimybę būti išklausytiems ir pateikti įrodymus ir imasi atitinkamų priemonių, siekdama užtikrinti, kad jos valdžios institucijos apklaustų nukentėjusiuosius tik tiek, kiek reikia baudžiamosios bylos nagrinėjimui.

25 Pamatinio sprendimo 2 straipsnis ir 8 straipsnio 4 dalis įpareigoja kiekvieną valstybę narę stengtis užtikrinti, kad visi nukentėjusieji atliekant procesinius veiksmus būtų traktuojami su derama pagarba asmens orumui, rūpintis, kad ypač pažeidžiamiems nukentėjusiesiems būtų taikoma konkrečiai nustatyta tvarka, geriausiai atitinkantį jų padėtį, ir užtikrinti, kad kai nukentėjusiuosius, ypač labiausiai pažeidžiamus, reikia apsaugoti nuo parodymų davimo viešame teismo posėdyje padarinių, jie teismo sprendimu galėtų liudyti tokiomis sąlygomis, kurios leistų šį tikslą pasiekti bet kuriomis tinkamomis priemonėmis, suderinamomis su pagrindiniais jos teisės principais.

26 Pamatiniame sprendime neapibrėžta nukentėjusiojo pažeidžiamumo sąvoka, kaip ji suprantama pagal šio sprendimo 2 straipsnio 2 dalį ir 8 straipsnio 4 dalį, tačiau neginčijama, kad ši sąvoka akivaizdžiai taikoma mažamečiam vaikui, kuris, kaip pagrindinėje byloje, tvirtina kelis kartus nukentėjęs nuo savo tėvo seksualinio pobūdžio veiksmų, atsižvelgiant konkrečiai į jo amžių ir pažeidimų, nuo kurių jis mano nukentėjęs, pobūdį, sunkumą ir padarinius, tam, kad šis vaikas galėtų pasinaudoti specialia apsauga, kurios reikalaujama minėtomis pamatinio sprendimo nuostatomis (šiuo klausimu žr. 2005 m. birželio 16 d. Sprendimo *Pupino*, C-105/03, Rink. p. I-5285, 53 punktą).

27 Nė vienoje iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytų trijų Pamatinio sprendimo nuostatų nenumatytos konkrečios taisyklės, kaip įgyvendinti nurodytus tikslus: užtikrinti visiems nukentėjusiesiems, kad jie bus „traktuojami su derama pagarba asmens orumui“, galimybę „būti išklausytiems“ atliekant procesinius veiksmus ir „duoti parodymus“ bei būti apklaustiems „tik tiek, kiek reikia baudžiamosios bylos nagrinėjimui“, taip pat užtikrinti, kad „ypač pažeidžiami nukentėjusieji“ galėtų naudotis „konkrečiai nustatyta tvarka, geriausiai atitinkančia jų padėtį“, ir garantuoti, kad šie nukentėjusieji prireikus bus apsaugoti nuo „parodymų davimo viešame teismo posėdyje padarinių“, „teismo sprendimu“ jiems suteikiant „teisę duoti parodymus tokiu būdu, kuris leis šį tikslą pasiekti bet kuriomis tinkamomis priemonėmis, suderinamomis su pagrindiniais teisiniais [jos teisės] principais“ (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Pupino* 54 punktą).

28 Atsižvelgiant į tai, kad pačiose Pamatinio sprendimo nuostatose nėra platesnio paaiškinimo, ir į EB 34 straipsnį, kuriuo nacionalinėms institucijoms suteikta kompetencija pasirinkti formą ir priemones, skirtas pamatinių sprendimų tikslui pasiekti, reikia pripažinti, kad Pamatiniu sprendimu nacionalinės valdžios institucijoms paliekama didelė diskrecija dėl konkrečios juo siekiamų tikslų įgyvendinimo tvarkos (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Katz*, C-404/07, Rink. p. I-7607, 46 punktą; 2010 m. spalio 21 d. Sprendimo *Eredics ir Sápi*, C-205/09, Rink. p. I-10231, 37 ir 38 punktus ir 2011 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Gueye ir Salmerón Sánchez*, C-483/09 ir C-1/10, Rink. p. I-8263, 57, 72 ir 74 punktus).

29 Pagal pagrindinėje byloje svarstomus teisės aktus per ikiteisminį tyrimą duoti parodymai paprastai turi būti pakartoti viešame posėdyje tam, kad įgytų įrodomąją galią. Vis dėlto tam tikrais atvejais leidžiama duoti parodymus tik vieną kartą per ikiteisminį tyrimą – tokie parodymai yra tokios pačios įrodomosios galios, tačiau duoti pagal kitokias taisykles nei numatytos viešajame posėdyje (minėto Sprendimo *Pupino* 55 punktas).

30 Dėl tokių teisės aktų Teisingumo Teismas nusprendė, jog minėtomis Pamatinio sprendimo nuostatomis siekiami tikslai reikalauja, kad nacionalinis teismas turėtų galimybę ypač pažeidžiamų nukentėjusiųjų atžvilgiu taikyti specialią tvarką, pavyzdžiui, Italijos teisėje numatytą papildomą išankstinio įrodymų administravimo procedūrą bei specialias parodymų davimo taisykles, jei ši tvarka geriausiai atitinka nukentėjusiųjų padėtį ir neleidžia prarasti įrodymų, taip pat kuo labiau sumažina apklausų pasikartojimą ir užkerta kelią dėl parodymų davimo viešajame posėdyje galimoms žalingoms pasekmėms tokių nukentėjusiųjų atžvilgiu (minėto Sprendimo *Pupino* 56 punktas).

31 Kitaip nei byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Pupino*, pagrindinėje byloje nagrinėjamas pažeidimas priskiriamas prie pažeidimų, kurių atžvilgiu minėtą procedūrą iš principo galima taikyti.

32 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog tai, kad prokuroras neprivalo patenkinti per ikiteisminį tyrimą ypač pažeidžiamo nukentėjusiojo pateikto prašymo kreiptis į bylą nagrinėjantį teisėją, kad šis taikytų minėtą procedūrą ir suteiktų galimybę būti išklausytam taip pat numatyta specialia tvarka, pažeidžia minėtas Pamatinio sprendimo nuostatas. Prokurorui atsisakius taikyti minėtą procedūrą, o asmeniui, kurio atžvilgiu atliekamas tyrimas, to neprašant, ikiteisminio tyrimo teisėjas jos taikyti negali, nors tas pats teisėjas galėtų įpareigoti prokurorą suformuluoti kaltinimus, kad byla prieš kaltinamąjį būtų perduota nagrinėti teisme.

33 Kaip pažymėta šio sprendimo 27 ir 28 punktuose, nė vienoje iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo minėtų trijų Pamatinio sprendimo nuostatų nenumatytos konkrečios priemonės, kuriomis reikia siekti jose nurodytų tikslų. Atsižvelgiant į šių nuostatų formuluotę ir ES 34 straipsnį, reikia pripažinti, kad nacionalinės valdžios institucijos turi didelę diskreciją šių priemonių atžvilgiu.

34 Kaip jau nurodyta šiame sprendime, valstybės narės turi numatyti konkrečias priemones ypač pažeidžiamiems nukentėjusiesiems, tačiau tai nereiškia, kad šie nukentėjusieji būtinai turi teisę bet kuriuo atveju ikiteisminio tyrimo stadijoje pasinaudoti tokia tvarka, kaip antai išankstinio įrodymų rinkimo procedūra, kad būtų pasiekti pamatiniu sprendimu siekiami tikslai.

35 Pamatinio sprendimo 8 straipsnio 4 dalimi valstybės narės įpareigojamos garantuoti, kad tais atvejais, kai nukentėjusiuosius, ypač labiausiai pažeidžiamus, reikia apsaugoti „nuo parodymų davimo viešame teismo posėdyje padarinių“, jie „teismo sprendimu gali turėti teisę duoti parodymus tokiu būdu, kuris leis šį tikslą pasiekti“, ir tai daryti „bet kuriomis tinkamomis priemonėmis, suderinamomis su pagrindiniais teisiniais [jos teisės] principais“.

36 Bet kuriuo atveju, kaip generalinis advokatas atkreipė dėmesį išvados 53–58 punktuose, diskrecijos, kuria valstybės narės naudojasi įgyvendindamos šį tikslą, ribų neviršija nacionalinės teisės aktas, kuriuo tokioje, kaip antai nagrinėjama, pagrindinėje byloje teisės sistemoje numatomos procedūros taisyklės, pagal kurias prokuroras nusprendžia, ar patenkinti nukentėjusiojo prašymą taikyti tokią procedūrą, kaip antai išankstinio įrodymų rinkimo procedūra.

37 Be to, kad, kaip nurodyta Pamatinio sprendimo devintoje konstatuojamojoje dalyje, jo nuostatose valstybėms narėms nenumatyta pareiga užtikrinti, kad nukentėjusieji būtų vertinami kaip lygiaverčiai proceso dalyviai (be kita ko, žr. minėto Sprendimo *Gueye ir Salmerón Sánchez* 53 punktą), aplinkybė, kad pagal Italijos baudžiamojo proceso sistemą prokuroras turi nuspręsti, ar pateikti kompetentingam teismui nukentėjusiojo prašymą ikiteisminio tyrimo stadijoje taikyti išankstinio įrodymų rinkimo procedūrą, kuria nukrypstama nuo principo, kad įrodymai renkami vykstant teisminiams ginčams, laikytina atitinkančia sistemos, kurioje prokuroras yra teisėsaugos institucija, atsakinga už baudžiamąjį persekiojimą, logiką.

38 Iš to, kas išdėstyta, matyti, pirma, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos pagrįstos atitinkamos valstybės narės baudžiamosios teisės sistemos pagrindiniais principais, kuriuos pagal Pamatinio sprendimo 8 straipsnio 4 dalį reikia gerbti. Antra, vertinant nukentėjusiojo prašymą taikyti išankstinio įrodymų rinkimo procedūrą reikia atsižvelgti į tai, kad Pamatinį sprendimą būtina aiškinti taip, kad būtų gerbiamos pagrindinės teisės. Atsižvelgdamos į šią būtinybę, nacionalinės valdžios institucijos turi kiekvienu atveju įsitikinti, kad taikant tokią procedūrą baudžiamasis procesas, įvertinus bendrai, netaps šališkas, kaip tai suprantama pagal minėtas nuostatas.

39 Nors pagal Italijos teisės sistemą ikiteisminio tyrimo teisėjas gali įpareigoti prokurorą suformuluoti kaltinimą byloje, nepaisydamas to, kad šis norėjo bylą nutraukti, atrodo patvirtinta, kad tokiomis aplinkybėmis prokuroras visada gali prireikus netgi teisėjui,

kuris turi nuspręsti dėl tolesnės proceso eigos, prašymą taikyti tokią procedūrą, kaip antai išankstinio įrodymų surinkimo procedūra.

40 Be to, kaip paaiškino Italijos vyriausybė, jei kaltinamojo byla perduodama teismui, vykstant teisminiams ginčams kompetentingame teisme nukentėjusiojo apsauga užtikrinama įvairiomis BPK nuostatomis, kuriomis numatytas uždaras (*in camera*) posėdis ir galimybė taikyti BPK 398 straipsnio 5bis dalyje numatytas priemones, t. y. būtent tos priemonės, kurias ikiteisminio tyrimo teisėjas norėjo taikyti ikiteisminio tyrimo stadijoje.

41 Šio sprendimo 36 punkte suformuluotos išvados nepaneigia aplinkybė, kad prokuroro neigiamas sprendimas, kuris turi būti motyvuotas, negali būti teismo patikrintas, nes šią aplinkybę lemia sistema, pagal kurią pareiga palaikyti kaltinimą iš esmės priskirta prokurorui.

42 Žinoma, kaip Teisingumo Teismas yra nusprendęs (be kita ko, žr. minėto Sprendimo *Gueye ir Salmerón Sánchez* 58 ir 59 punktus), Pamatinio sprendimo 3 straipsnio pirma pastraipa ir 2 straipsnio 1 dalis reiškia, kad nukentėjusysis gali duoti parodymus vykstant baudžiamajam procesui ir kad į juos gali būti atsižvelgta kaip į įrodymą. Norint užtikrinti nukentėjusiojo galimybę realiai ir deramai dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą, jo teisė būti išklausytam, be galimybės objektyviai apibūdinti faktines aplinkybes, turi reikšti ir galimybę išreikšti savo požiūrį.

43 Vis dėlto nei Pamatinio sprendimo nuostatos, nei Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis (žr., kiek tai susiję su Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, 1950 m. lapkričio 4 d. pasirašytos Romoje, 6 straipsniu, 2001 m. kovo 29 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *Asociación de Víctimas del Terrorismo prieš Ispaniją* (Nr. 54102/00)) negarantuoja nukentėjusiajam

nuo baudžiamosios teisės pažeidimo teisės reikalauti, kad trečiojo asmens atžvilgiu būtų įvykdytas baudžiamasis persekiojimas, siekiant jį nuteisti.

44 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Pamatinio sprendimo 2 ir 3 straipsnius bei 8 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti taip: jais nedraudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, kaip antai BPK 392 straipsnio 1bis dalis, 398 straipsnio 5bis dalis ir 394 straipsnis, pagal kurias, pirma, prokuroras nėra įpareigotas prašyti teismo leisti ypač pažeidžiamam nukentėjusiajam būti išklausytam ir duoti parodymus išankstinio įrodymų rinkimo tvarka ikiteisminio baudžiamosios bylos tyrimo stadijoje ir, antra, toks nukentėjusysis negali prokuroro sprendimo atmesti prašymą būti išklausytam ir duoti parodymus minėta tvarka apskųsti teismui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

45 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2001/220/TVR dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose 2 ir 3 straipsnius bei 8 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti taip: jais nedraudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, kaip

antai BPK 392 straipsnio 1bis dalis, 398 straipsnio 5bis dalis ir 394 straipsnis, pagal kurias, pirma, prokuroras nėra įpareigotas prašyti teismo leisti ypač pažeidžiamam nukentėjusiajam būti išklausytam ir duoti parodymus išankstinio įrodymų rinkimo tvarka ikiteisminio baudžiamosios bylos tyrimo stadijoje ir, antra, toks nukentėjusysis negali prokuroro sprendimo atmesti prašymą būti išklausytam ir duoti parodymus minėta tvarka apskųsti teismui.

Parašai.